

Pitaahomî Utîpîho Kapîho Kimandî Pitaahomî Utîpîhandî Kapîhandapî Nesîpîhande

Porîho komî asisîha napwîtandîhaapî
 jatata Timotehopî utîpîho jîpatîpiya
 nusoaasipatamatiyatî amî Pitaahoaisangi
 utîpîho kîmo jîpatîpiyataise (1:14) Kînaungwîha
 66 A.D. hura kîmo utîpîmo jîpatîpiyahore.
 Isîhiya usa ipotîhura pîwîha asîwa asîretî
 pîwîha isîhiyai katîwunjîtauhi kandapî
 Porîho gwînyapenataatî kîmo utîpîmo
 jîpatîpiyataise nyahî pîwîha asîretî asîwa
 katîwînyasohîwaiwaunî kiyaamî pîwîhaunî
 nyahî wîndî atisaatî namaitîhaawo.

2 Pitaahomî Utîpîho napîmasataise

Pitaaho isîhiyai ipîhîrete gaahure undisîha
 (1:1-2)

Autaahaatîhomî isîhiya daiwî bîmîtaatîwîhîra
 siyate undisîha (1:3-21)

Isîhiya isîhiya usaisî pîwîha asîwa asîretî
 katîwî katîwunjîtaatîwîhiya ipotîhura
 noaipaitauhi kandapî Pitaaho jîhî tîmanatî
 kaundisîha (2:1-22)

Awaisîho japîhî napîtandîhuraapî siyatî
 napîtaise undatî Pitaaho isîhiyai pîwîha
 kataunjisîha (3:1-16)

*Isihiya Utipimand Nusoasisawihiyai Pitaaho
Asisaha Gaahuraare Undataase*

¹ Ninì Saimonì Pitaahoninì amì ninì komì otipipati kawitandì Jisasi Kìraisihonanimahanatì natanoaasisihonine. Ninì kìmì koninì nyahì Kìraisihopì gìwunyaitihaahandì apipaahì gaahandì Autaahaatìho nanyamihì nehohipatamataiwìhandì Autaahaatìho nasamihì nehohiyìhiyaatapì kimo utipimo ninì jipatìpiyataayo. Iyataatì nyahì aposerìhiyaanùnunì amì sahunì taawaatì gìwunyaahoto, nyamì Autaahaatìhotatì, amì nyangi nyamì maipìhaiwaatìhapì japìhì nanyamaasìhore. Iyatì amì ko isìhiyaanì nahatiyaanangi gaahatì naasaipitì katì kanyisahore.

² Amì sahì Autaahaatìhopunì amì Jisaasiho Awaisìho nyangi nyainjatisìhopunì gwìnyaapì nasesìpainjìtìhanda kindarì sangì maarìho nasanyamì, amì gaahandì waatì kasisaihì sahì nga itatamanìnwì bimìtaatìwì ninì sapì gaapìsundataayo.

*Autaahaatìho Nyangi Gaahaiwa Kanyisatì
Nanyinyataise*

³ Jisaasiho Autaahaatìhomì watìpìhandisahore. Iyatì amì ko Jisasi Kìraisihonanimahanatì Autaahaatìhosì watìpìhandisahore. Siyatì ko apipaahì watìpìhosì komì watìpìhandì kìmìkanda gaahapa nahataapa nyahì Kìraisihomì isìhiyaanangi andìtìnyaiwatì nyatatamanìtandìhapa aimì nyangi nga nanyinyataise. Saiwa gaahaiwa nahatewa nanyamindìmandì nyahì kometirìhìretì

japepihirihaawi nanyinyataise. Ami nyahi sandi saitahaawi Kiraisiho Autaahaatihometirihiretapi nyangi neti nanyisati ginyunyaasih nyahi Autaahaatihopi biyaati gwinyaawaati mmonahaayo. Iyati ko nyangi gaatati nanyamaataise koai ishiya mepi autaahepumapi baiwi nga usonwi kop maarithitihanduni, ami ko apipaahi gaaho weriho atipho bimindihanduni nyahi naitihaawo.

⁴ Iyati ami Kiraisi Jisaasiho Autaahaatihomi watipihanda apipaahi gaahaiwa ami awaiwaiwa kaiwaapi nawiho numwutihomi ambipati owehandi nyangi nga neti nyatatamanitandihaiwa kanyisati nga nanyinyataise. Saiwa ko siyati kanyiwimaiwa nyangi kanyisati nanyamitandi jihura ko katirihiri kireti kanyisataise. Ko siyati saiwa kanyindimandi ami sangi neti anditisaionhi sahi apipaahi maipihaiwa maapi yapimbatambihaiwa sangi neti nasopisasantandihaiwaatihapi noaipasi nehahaati yanhimaitaatiwe. Yanhimapi ami sahi Autaahaatihometirihireti nepi ko bimirihireti bimitaatiwe.

⁵ Ami sahi aimi Autaahaatihometirihireti nesihyaatisi ami sandi kandapimatonhi sami Kirasihopi gwunyaahohitihandi nepi anditwipi kimaiwa bipinjawi kaiwise. Sahi Kirasihopi gwunyaahohitihandi nepi anditwipi gaahandi kaiwise. Aiw ami sahi gaahandi kiyohitihandisawi. Sahi Autaahaatihopuni ami Kirasihopuni mmonwi nepi ami sahi Kiraisihomi ishiya maapi

yapipataapihî bimitaatîwîhîretî sirete tiwî baiwî mmonîwî gwînyaahohîtihandî nepî bipinjawise.

⁶ Aiwî amî saiwî sahî gwînyaahohîtihandisawî samî ambîpatî maarîho jandotî maaritimbîpa nepî ipîhatisawî jatohîtihandî nepî tîmaamaipî kaiwîse. Aiwî amî sahî samî ambîpatî maarîho maaritimbîpai nepî ipîhatisawî jatohîtihandisawî sahî andîtitîwî bitotawaawî yaasatî naanjîhaiwa nehohîtihandî nepî tîmaamaipî kaiwîse. Aiwî amî sahî samî ambîpatî maarîho yaasîhaiwa andîtitîwî bitotawa nehohîtihandisawî tîmaamaipî Autaahaatîhomîhîretî nepî japepihîrîwîse.

⁷ Aiwî amî kandamî tiwatîhaatî sahî maarîho omanîtihihi samî naisîhiya Kîraisîhomîhiyaapî baiwî gwînyaapî gaahatî kawîwî usonîwî kiyai wapa nunyawise, titîhi nehî sahî sawanaatamî namwinji nasohîrîhîretîhiyai kawisohîpatamataiwo. Aiwî amî Autaahaatîho isîhiya nahatîyai maarîho numwîpatamataiwî amî sangisangi naasîkatî kaiwî isîhiya nahatîyai maarîho nunyawise.

⁸ Aiwî amî kîmaiwa gaamaiwa nîni taatî sangî kasatohîwîmaiwa nepî anîtiwî isîpî daiwî bindawaawî amî kaiwa waatî pîhîtiwî sahî kaiwîse. Aiwî amî sahî Awaisîho Jîsasi Kîraisîho nyangi nyainjatisîhopî sangî biyatî akîtinîhi gîsunyaatatî nasesîpatamataataahî kîmaiwa gaamaiwa samî ambîpatî maarîhoaatîhunî, amî samî pîwîha dahopaatîhunî noaipatî watîpîtatî ahotonîhi, amî kaiwa sahî kîyaatînihi kaimî nutaapo. Sahî saiwî kaimî niyohîtihandaaahî

ami sahi kopi otipipati nehi yatitipihati windi kamaiwi titihi akipipa noaipihati kaitaapo.

⁹ Iyataati ami utaaho wo saiwa gaamaiwa nini sangi kasatohiw+maiwa kamaayati owehohi wapa kaanihi ahotimbipa nga windi monataise. Ami so utaaho wo komi ndiha niyotati asahata maawinjatinjhi biyati minjashomatiyataise. Iyati ami ko komi maipihaiwa jihura kaiwaiwa Autaahaathiho bausati nemwati neti titihi gaaho popitihomewasitihandapi Autaahaathiho nisi maipihaiwa aimi bausati nenimashoniniso, tati gimunyaati ko aimi nanipimatamasihe.

¹⁰ Isi ami nisi naisihiyaati nisataiwi Jisaasihopi gwunyaahohiyihiyaate, sangisi Autaahaathiho aimi gaatati nasamaati ami sahi titihi komi isihiyaatimatitaatiwi aimi nasamhainjihiyaate. Ko sangi aimi sasihihyaatisi koai n+wiwinjitaatiwi gaatati nasamaasitihanduni ami titihi komihiyaatimatitaatiwi nasamhainjtitihanduni nepi akitinihhi akitihandemapi akite tiwi sawanaatuni ami isihiya usauni mmondaatiwi sahi mitaahi waati andititiwi kiretapi gaahaiwa kaiwise. Sahi saiwi gwinyaapi kaiwi isiwatawaawaahi ami sahi windi japihi nuwi maipihandi kaiwi t+mahiyawi ami sahi Jisasi K+raisihopi gwunyaahohitihandi windi namaamaitaapo.

¹¹ Ami sahi saiwi kimireti saiwa gaamaiwa japepilir+mi nuwi ami ipotihura Autaahaathiho sangi sasatati sahi nap+wi nandaapise tati maasomwaanji awaindi nasuwati neti waahiwa jainjapwaati jainjahonihhi ami sahi Awaisiho nyangi

jap+hi nanyamaati nyainjatis+ho komi is+hiyai winjaati jinjap+hi jinjap+hi kon+hi bimimb+pi+hi naiw+hi nandaitaapo.

12 Iyataati ami saiwaahi sahi aimi gw+nyaapi mmon+w+hiyaat+ti+handi kandi nin+hi bapaindi mw+ti+pisati neti sami am+ti+ha jainjapwaati gisunyaapi nuto, ami sahi kaiwaapi nasisoari gw+nyaitaatiwo. Pi+wi+ha akaaha Jisasi K+raisihop+taha nyahi sangi aimi katawaasason+hi sami am+ti+heti gisunyaatati ami sami oman+ti+hi neti wat+pi+tati ahondaise.

13 Isi ami nin+hi maapi yap+imbataapi+hi aso-hon+ni nisi amb+ipatisati bimohur+mura saiwa gaasiwa sahi gw+nyaapi kaitaatiw+hi bapaindi jin+hi+haatemati kasati+m+hi nutaano. Ami nin+hi sandi sangi kasati+m+hi nutandi nisi ot+pi+pate. Ami sandi nin+hi apaapi+maato, saiwa gaasiwaapi sangi bapiyati gisunyaaton+hi kaiwaapi jinjap+hi+hemapi gw+nyaitaatiw+hi jinjap+hi kasati+taano, satataato.

14 Nin+hi niwahonisapi gw+nyaati mmonataayo, w+ndi ot+hi+metan+hi nin+hi nisi amb+ipati namaito. Awais+ho Jisasi K+raisihon+hi nyangi nyainjaati bimisi+ho nin+hi sandati w+ndi ot+hi+metan+hi k+ny+hi keti napw+taise ndati ti+ti+hi aimi kandaase.

15 Isi ami nin+hi and+ti+ndi waati sangi neti and+ti+saiti saiwa gaamaiwaapi jin+hi+haatema kasati+m+hi nutaano. Saisan+hi ami sahi saiwa w+ndi nan+pi+matiw+hi namaamapi kiyaati+n+hi nasisoari kaimi nutaatiwo. Saindi kaiwa nin+hi kon+ni+hi kasati+m+hi nutaano ami nin+hi napoti owetisan+hi+huraisangi sahi nasisoari mmon+w+hi kaiw+hi ami gisunyaati+ando.

*Nyah+ K+raisihom+ Nausainj+tihand+ Jihura
Sis+hoas+n+ Nyam+ Nd+haara Mmoho*

¹⁶ Iyataati am+ nyangi nyainjaati bimis+ho Jisasi K+raisihop+ kom+ wat+ip+hand+ awaind+hand+ nausaatind+handisati nap+taise sataati aim+ nyah+ sangi kasato. Iyataati nyah+ kom+ wat+ip+hand+ nausainj+tihandap+ sangi kasatoh+ti+nd+ neh+ isi+hiyaam+ p+w+ha maat+maatap+ taanauh+ha sawanaunyaap+ha kan+hauh+ nyah+ newaati kasat+haamaayo. Owetise. Nyah+ kom+ ot+ip+pati kawit+haaw+ nanyam+hainjaw+hiyaan+ aposer+hiyaan+n+ Autaahaat+homi wat+ip+hand+ nausainj+tihand+ Jisasi K+raisihom+ amb+pateti koai net+ bop+hati otiwa kaumbwaati n+wusaatati noaipas+hi Autaahaat+homi sis+hoas+n+ nyah+ yawanaanam+ nd+haara mmon+hoh+ti+handap+ siyahand+ mmon+haayo taati tit+hi aim+ kasatoh+haare.

¹⁷ Iyataati Autaahaat+ho yam+hapataat+hap+ kom+ yundany+ha wand+ha nunyati K+raisihoi net+ n+wimaati awais+hoemas+hi am+ kom+hetap+ awaind+hand+ otiwa kambwaati nausainj+hi nyah+ nyam+ nd+haara uson+haayo. Siyaati usohon+hi Autaahaat+ho kom+ nausainj+tihand+ ap+paahi gaahandaat+hi bimis+ho Jisaasihop+ sandaase: “K+imb+hi k+imo nis+ mit+moai maar+ho nunyati am+ kop+ n+n+ maarit+ti+hore,” tati p+waatih+ am+ nyah+ p+w+ha sa atis+haayo.

¹⁸ Aih+ sura nyah+ Jisaasihoisati Autaahaat+homi sis+hoas+n+ maasi bitohon+hi Autaahaat+ho sap+ho kom+ Mwaaho Jisaasihoi

neti niwimaati ambipati awaipati numwih
 ami komihetapi sisaha awaindihandi otiwa
 kambwaati nausaatataise. Aih Autaahaatiho
 komi nausainjitihandi awaindihandaatihi
 yamihapataatihi bindataati nyahi atisonihi
 Jisaasihopi piwaha satati kandaase. “Kimo nisi
 maasihimo komiheti nisi maariho ahinotih
 ninikoai maariho apipaahi nunyatihore. Aindi
 ninikopi nga apipaahi maaritihore,” tati katihi
 nyahi atisihaayo.

19 Aih kimba wapa sahi gwinyaitaatiwhapa
 kasatitandiyo. Jih aimehura ipotihura
 wiwa noaipaitandihaiwaapi piropetihiya
 Autaahaatihopi katiwi jipatipaiwi ahiyohihaapi
 apipaahi akitinhi akaahaare, taati nyahi
 mmona gwinyaahaayo. Isi ami sangisangi
 kiyaami piwaha nepi anitiwi isiwatawawaahi
 ami sandihi sahi gaahati kaisaihi ngaatitaise.
 Saiwa jihura piropetihiya Autaahaatihomi
 piwaha Jisaasihopitati katiwi jipatipiyohiwaiwa
 sisaha ramihandi asahatinditih taati
 nausaatimi naipamatiyahaiwaare. Kaiwa
 siyati sisaha ramihandi asahatinditih taati
 nausaatipamatiyati nausaatimi noti asisaha
 bowataati ami kambwaati bosetetapihaati
 nipaatihaati tihoaati, ami ipiho ipitati awaindi
 saasinjipamatiyati Jisaasiho yamahapataatihi
 namasi maapi yapimbataapihi nasonihi
 komi nausainjitihandi sami omanjitihi
 maarihoaatihi noaipahonihuraatitando.

20 Iyataati ami kimandi awaindihandi sahi
 baiwi mmonowi gwinyaapi nasesipatitandi
 ninisangi kasatitandiyo. Jihura isihiya

p̄ropet̄hiya Autaahaat̄hom̄i p̄wiha
 ausaap̄i kat̄iw̄i am̄i j̄ip̄at̄ip̄iyoh̄iwaiwaam̄i
 tanyaaha utaaho wo neh̄i ko sawahom̄i
 wat̄ip̄ihand̄i am̄it̄iha gw̄inyaas̄it̄ihanda nes̄ip̄at̄i
 kat̄itand̄ihaiwaamaahe. Owetise.

²¹ Am̄i sand̄i apaap̄imaato. P̄ropet̄ho
 Autaahaat̄hom̄i p̄wiha ausaas̄iho neh̄i ko
 sawahom̄i am̄it̄iheti am̄i maar̄ihoaat̄ih̄i
 maarit̄ati gw̄inyaas̄it̄ihanda p̄wiha ausaati
 kandaamaase. Owetise. Am̄i neh̄i
 Autaahaat̄hom̄i It̄ip̄ho Gaaho is̄ihiyaam̄i
 gw̄inyaahoh̄it̄ihand̄i net̄i Autaahaat̄hom̄i
 gw̄inyaati maarit̄ir̄ih̄iretemwati nunjat̄i
 kaundati ḡiwunyaas̄ih̄i, am̄i ko It̄ip̄ihom̄i
 wat̄ip̄ihanda kiya p̄wiha at̄iw̄i nep̄i kat̄iw̄i
 am̄i j̄ip̄at̄ip̄iyawaayopo.

2

Pitaaho K̄raisihom̄i Is̄ihiyai Is̄ihiya Jaip̄ipa Kat̄iwun̄johiȳihiyaap̄i Jaawo Undataase

¹ J̄ih̄i aimehura Autaahaat̄hom̄i is̄ihiya
 Is̄iraher̄hiyaam̄i ot̄ihat̄ih̄i is̄ihiya usa nyah̄i
 p̄ropet̄hiyaan̄ine, t̄iw̄i is̄ihiyai jaipund̄w̄ihiya
 noaipap̄i bindawaayopo. Kiyai Autaahaat̄ho
 p̄wiha nunyat̄i w̄ind̄i natamusoaas̄ih̄ihand̄i
 kand̄i neh̄i kiya sawanaam̄i p̄wihaap̄i is̄ihiyai
 saund̄iw̄i, k̄ima Autaahaat̄hom̄i p̄wihe t̄iw̄i
 jaip̄it̄iw̄i ausaap̄i kaundopo. Is̄i am̄i wan̄i
 k̄imuraisangi s̄ikaiw̄i is̄ihiya neh̄i sawanaam̄i
 p̄wiha jaip̄ipa sangi net̄i nasop̄isas̄itand̄ihaap̄i
 k̄ima Autaahaat̄hom̄i p̄wihe sat̄iw̄i sam̄ihat̄ih̄i
 noaipap̄i bindawaawi kat̄iw̄isas̄itaapo. Aiw̄i
 kiyai sah̄i w̄ind̄i maawinjasaih̄i noaat̄iw̄i

samihatihi nandaapi piwaha jaipipa kihaiwa kihaiwa, sahi Kiraisihopi giwunyaahohitihandi nepi nasopisasaataawi isihiyai jaipipa katiwunjitaapo. Awaisiho nahataapa jatisiho kiyaapi komi ambipati nunyanati kiyai kiyaami maipihaiwaatihapi numwaasihoi ahosumwap kop nanipimatitaapo. Kiya siyawaawi sawana nepi keti kuraanhi nopisasiwi owematitaapo.

² Kiya saiwi keti kuraanhi nepi owematitaatiwhiyaatanihandi kandi samihatihi Kiraisihomi ishiya taahiyhiya jaipipa katiwunjohiyhiyaami kiyohiwaiwa nepi apipaahi maipihaiwa kaiwi kiyaami ambipati kihiyaisawi naminiwi daitaapo. Ami kiya saiwi kiyohitindaahi nehi maatimaatapi Kiraisihomi ishiyaami ipaahambhiya Kiraisihopuni ami kometirihiretapihaiwaapun piwaha maipaha katwi sisipititaapo.

³ Isiya siya ishiyai piwaha jaipipa katiwunjohiyhiyaapi sangi wa sandi kasatitaano. Siya isiya nawiho nehi sawanaapaahih nepi ahoaitaatiwi maariho windoti akwisamahiyaare. Kiya saiwhiyaasi sami nawiho aipi nasaitaatiwi piwaha jaipipa sangi jipisihaiwa kasatiwi katwisasitaapo. Kiya siyawaahandi kandi ami kiyai piwaha neti yawutaati tipitapaati usonati nemaitandi Autaahaatho jihura kiyaapi piwaha katati wisasati ahaihiyaare. Ami sandi ko piwaha sa nehi ipa etitaatitati kandaamaase. Titihi kaitandi akaaha kandaase. Iyati ko kiyai neti tipitapaati usonati ami nemaitandih Autaahaatho utarihandi jatimi nasati

wanisangi ko konihî tîmetatî amî jatataise kiyai ko katimbîpa kawîsatî nemaitando.

4 Isî amî jîhî aimehura isîhiya usa saiwa saiwî Autaahaatîhoai pohîpîwiwî amî maatîmaatîwisauhîhiyai nehî maawinjatî nemasîtîhandapî ko siyahore, tîwî sahî gwînyaitaatîwî nînî sangî kasatîtaano. Jîhî aimehura komî otîpîpatîhiya yamîhapataatîhapîhiya usa koai maatîmaatîwiwî maipîhaiwa kiyauhî ko kiyai nehî maawinjatî netî etaihîrî apîpaahî tongîhîropî, sahî sisîhaapî nutaatîwîhiyaate, undatî netî yotihî amî apîpaahî asahatahîropî asahatîndîhandî wirîhîrî watîpîhîrî senîhandamatîyatî wîsasatî isîwatihî napwîtîwî bindawaayopo. Napwîtîwî bindawaawî asisîha Autaahaatîho kiyai netî sisîhaapîhemaitandîhuraapî jatawaayopo.

5 Iyataatî amî jîhî aimehura Nuwaaho bimisuraisangi Autaahaatîhoai isîhiya maatîmaatîwiwî maipîhaiwa pîhîtîwî kiyohiyîhiyai wîndî nehî maawinjase. Ko wîpatî wîpîpatî waapîhaatî usepatî durîhîrî awaîndîhandî netî nusoaasihî kiyai netî nanatî nawatisatî owemase. Aihî Nuwaaho nehî naasohî Autaahaatîho maarîtatî gwînyaasîrîhîretapî tîtîhaiwaapî pîwîha ausaatî isîhiyai kaundîsîhoaisaahîhî isîhiya nehî ikwî naasairîtihî wîhînîhîramî isundîpîhurî yahurîtahiyaisatî japîhî numwaasîhî kiyai durîhîrî wîndî netî namainjîhî amî kiya nga bimopo.

6 Amî isîhiya aunahîpîhaurî awai-waurî Sotomîhandaahiyaapunî, amî

Gomoraahandaahiyaapuni kiya apipaahi maip+tow+ nemaitaano, tati Autaahaat+ho kiyai nemasit+handap+ sahi aim+ atiw+ gw+nyaap+hiyaate. Iyat+ ko saur+ aunah+ip+ awaiwauri sisiha yam+hapataat+hap+ net+ natausaasih+ t+hat+ owemat+ neh+ sotipat+ waat+pat+h+ndaise. Ko sand+ siyat+ kaim+mand+ is+hiya ipot+ ipot+ yap+h+ nahanda noaipahohiy+hiya ningi maat+maat+niw+ nep+n+masaih+hiyai sawito, tati nunj+itand+ kiyataise. Am+ ko siyahos+ wiwa nyangi sanyitaiso, t+w+ kiya kop+ yaiw+ w+nd+ maat+maat+mitaat+wo.

⁷ Am+ Rot+ho t+ti+h+ gaaho sap+h+ Sotom+handa bindataise. Bindataat+ is+hiya apipaahi maip+h+iwa kiyaa+ amb+pat+ k+hiyaisaw+ nam+n+n+w+ kiyoh+waiwa mmonataat+ kom+ maar+ho apipaahi m+maip+wimatati yaawat+ naanawisataise. Sawimainj+ho bimih+ Autaahaat+ho koai jap+h+ numwaas+h+ ko nga bindataise.

⁸ So utaaho t+ti+h+ gaaho maar+ho t+ti+h+itaho is+hiya Sotom+handaahiyaami ot+hat+h+ bindataise. Bindataat+ kiya maip+h+iwa p+h+ti+w+ k+h+iwa k+h+iwa kiyauh+ winjataise. Iyat+ asis+ha nahatewet+ kiya p+w+ha maip+h+iwa katauh+ atisataise. Iyat+ kom+ maar+ho t+ti+h+ gandaise. Siyat+ kom+ maar+ho t+ti+h+ndaat+ am+ is+hiya w+n+h+ap+pa nemap+ maat+maatisauh+ winjataat+ am+ otap+h+aatun+ am+ apat+hun+ kom+ maar+ho m+maip+wimatati yayat+ apipaahi yaawataise.

⁹ Is+ am+ saiwa Awais+ho kaiw+maiwaap+ nyah+

gwinyaitihaahandi newaati mmondahaawe. Isihiya Autaahaatihoi niwipinjawi ko maaritati gwinyaasirihireti daayohiyhiyai nunjenhaiwa nusoaipahonaahi kaiwaatihapi kiyai japihi numwaitaise, ami komi ishiyai japihi numwaitandihira aimi mmonahoso. Iyati ami Awaisiho ishiya maiphiya kiyohiwaiwa aimi mmonahore. Iyati kiyaami maipihaiwaapi wihoaanhandi numwitandihira daihira aimi mmonati gwinyaahosi kiyai neti isiwatimi noti komi asisiha ishiyai neti tipitapaati usondandaha noaipahonihura kiyai neti piwahaapihemati tipitapaati usondaise.

¹⁰ Iyati ko kiyaami usai wihoaanhandi apipaahi awaindihandi kiyaami maipihaiwaapi numwaitaise. Siyaari ishiya apipaahi ainjotati tithimetahaiwa kaitaatiwi kiyaami maariho ambipati windoshi ishiya kihiyaisawi ambipati namininwi kiyohiyhiyaaitaise. Iyati ami kiya Awaisihomi piwaha nehahaamataiwi nemahohiyhiyaaitaise.

Ami kiya noaipapi daahi apipaahi watipitiwimapu ami windi yamaiwi neh nanihaiwi autaahinjaawi yamihapataatihapi ishiya kiyai autaahi wamwaanhi apipaahi gaahiya jhiyaapi piwaha maipaha katwi sisipitiwihyaare.

¹¹ Iyataati ami mhaati yamihapataatihapi Autaahaatihomi otipatihyaahi windi saiwi ishiya yamihapataatihapi apipaahi gaahiya sanahiyhiyai Awaisihomi ndiheti piwaha maipaha kaundiwi sisipimundopo. Ami kiyaahi yapipatambi ishiyai nusatipihapi watipihandi

apipaahi awaindihandisawahiya watipihaiwa nga kaitaatihwihiyandaahando.

¹² Ami isi kimiya jaipipa katiwunjohiyihiyaahi ipataatihapi kohasipihoho suhiru maasapihoho ainjihipipa ishiya kapai tipu yotuwu amu tipu nandaatihu namoyaatimbipaamataiwhiyaare. Kiya setahiyaasi wapa kiya wingu mmonihu gimunyaahohipipaapu maipuha katawaatopo. Ishiya kohasipihoho maasapihoho ainjihipipa ipataatihapuhapai timahohipatamatiyati Autaahaatihu kiyai nemaitaise.

¹³ Kiya ishiya usaisu maarihu ambipati yaawuhaiwa nunyohitihandapi amu kiya sawanaisangi yaawuhaiwa naitaapo. Iyataati kiya asisitha kihetimapi otapahaati ipihoho watipihohetimaawu nandapa awaiwaiwa tihuwu pihituwu nipinjawu gwisitha taupwumapi nanuwu amu kiya saiwu gwunyaapuhiyaare: Asisitha nahatewetu otapahaati ipihohetu nandapa awaimbipa tahaati nipinja nanuhaawu amu nyamu ambipati gaanyimatati jipinyisonhi nyahu nga maaritithaahirete, tiwu gwunyaapuhiyaare. Saiwu kimi kiya sahi Autaahaatihomu ishiyaati ahoyanuwu nahoiwu piwanuwu nandapa tihuwu maasi nanihohupipihuhu napuwu nasipaapu sangisawu nandapa nanawaayopo. Kiya wihoanuhu mangirainu kiyaamu ambipati maarihu gwunyaati maaritimbipa taawu kiyawaahetu ishiya gaahiyaamataiwhu sangisawu samu nandapa maasi nepu nanuwu sangi kiyaamu kipati atihuhu nasamasawu nepu nasopisawu masihaiwuhu nasanyawaayopo. Aiwu kiya saiwu kiyaamu ambipati maarihu maaritatu gwimbipa

kaitaat+iwi maariti+wimawaayopo.

14 Kiya nahatewet+i asihiya api+paahi maip+hiyaisawi amb+pati ti+maamaip+ namini+ndaati+wihandapaahi+hi gw+nyamapi+ kiyaami ndiha mi+hopi mi+hini gaamapi+ no-toaahaari+w+ japi+hiyaare. Kiya sapa maip+hapa kaitaat+iwi maaritoh+i+handi w+ndi api+paahi nga ti+maawisaitahiyaare. Aiw+ Kiya isi+hiya usa kiyaami Jisaasihopi+ giwunyaahoh+i+handi w+ndi wat+i+metahiyai at+i+pati nunyaw+ maip+handi kaitaat+iwi+hati aisi nowaayopo. Kiya isi+hiya usaami+hapaapi+ kiyaami+hapaati+tandi naitaat+iwi maariho w+ndoaitandi+handi aim+ mmoni+w+ nep+hiyaare. Am+ kiya saiwa maip+maiwa saiwi+ kiyoh+i+w+maiwaap+ wihoaan+i+handi naw+i+homatiyati+ kiya+ yaaw+i+handi Autaahaati+ho numw+taise.

15 Aiw+ kiya gaahaiwa w+ndi kamaiw+ ami+ namamapi+ kiyaami maari+hoati+hi api+paahi maip+tamataise. Aiw+ kiya Berami+homi+hati newaayopo, ko maip+handi kiyon+i+hi isi+hiya koai naw+i+ho numw+taati+w+ ko naw+i+hopi api+paahi maaritati+ naw+i+hoai maari+ho numwipatamataiwo.

16 Dongiho isi+hiyaamatiyati+ pi+w+ha w+ndi pi+w+amaatahore. Siyahondaahandi+ kandi+ ami+ Berami+homi+ dongiho utaahomatiyati+ pi+w+aat+i+ Berami+hoai it+i+hundati+ ni+wisapuse Berami+ho naw+i+ho naitandi+ maaritataati+ maip+handi kaitandaindi+handi+ ami+ Autaahaati+ho dongihomi+ maahomwaan+i+ pi+w+ha kata w+i+wis+ho. Aih+ so Berami+ho Autaahaati+homi+ pi+w+ha atisa net+i+ Autaahaati+hopi+ awusaasi+ho naw+i+hopi

maaritamataati naharisahomatiyati maip+handi kaitotahandi nam+haase.

17 Iyataati is+hiya jaip+pa kat+wunjohiy+hiya siya waapoho m+hat+h+ yap+pataat+hapi noas+ho napatamas+patamataiw+hiyaare. Aiw+ ami kiya tiwipati as+hat+ mwip+hat+ mb+pa it+namb+ti+h+i+ awaimb+pa tiw+haati nemas+patamataiw+hiyaare. Ami kiyaapi Autaahaat+ho wap+h+ ap+paah+ asahatati ndi+ha mon+hapi+h+ etaih+ropi neti tit+hemwati tumas+hiyaare.

18 Isiya siya piw+ha neh+ taanauh+ha akip+pa oweha ami naharimataha katoh+haapi kiyaami amb+pati naimaat+w+ genan+w+ ti+haapaiw+hiyaare. Aiw+ kiya maip+haiwa us+hiya as+hiya kihiyaisaw+ amb+pati nam+n+w+ kaitaat+w+ kiyaami amb+pati gwaitati w+ndoti maaritimb+pa araihopi w+r+h+rap+ naap+homataiw+ is+hiya wan+ kiyaan+h+ maip+haiwa namasi nasohiy+hiyai nunjaaman+w+ japi+h+ wirapi aisi nowaayopo. Iyauhi is+hiya jaip+pa kat+wunjohiy+hiyai niwipinjai nuw+ nan+haiw+ amb+pati maaritiwaiwai kihiyaisaw+ kiyawaayopo.

19 Aiw+ is+hiya jaip+pa kat+wunjohiy+hiya is+hiyai saund+w+, "sah+ nyangi nap+w+ nanyipinjawaawaahi ami sah+ neh+ nan+haiw+ bindawaaw+ sami maar+ho amb+pati gwaitati jandos+p+pa sah+ maaritoh+r+h+ret+ nan+haiw+ kaitaapo," und+w+ kaundawaatopo. Ami kiya sawanaahi kiyai neti nusop+sasitand+haiwa maip+haiwa kiyoh+waiwaami neh+ ot+p+pat+hiyaimat+w+ bindawaahiyaare. Ami

sandi nini apaapi maato. Nyahi yawanaani
aimi mmonaahiyaane. Utaaho wo wapai
nunyanamataataahi sapa kapaami ko nehi
otipipatihoematataise.

²⁰ Isiya siya akitinini maapi yapipatambihapa
maarihoai neti kipoti ainjotati maipimasipipai
kiya nyami Awaisiho ami nyangi japihi
nanyamaasihho Jisasi Kiraishopi gwinyaapi
g'wunyaahohitihanda namawaayopo. Saiwi
namapawhiya kiya ami japihi kaiwaatihhi nuwi
nunyainjaihi, ami kaiwa kiyai neti anitisi
mmati isiwataataahi kiya jihhi nyami Awaisiho
ami nyangi japihi nanyamaasihopi sangi
mmoniw' g'wunyaapihura, maipitohitihandi
nusatipihapi apipaahi daahi nuwi
maipit'w'maitaapo.

²¹ Siya isiya wuwanihura Kiraishopi piw'ha
w'indi atihomiwi ami piw'ha ka daihira
titihhi gaahiramatiyahaas' nepi miwatawaawi
kiya goti masihonji maipititauhe. Saitihati
kati ami aimi Autaahaat'ho komi piw'ha
w'inihapipa isihiyai nunyati natausaasihhi
wuwanihura nap'wi piw'ha akaaha ausaapi
katiwunjawaayopo. Katiwunjauhi kiya atiw'
gw'nyaapi daihira gaahira daiwi bindawaayopo.
Bimambiw'hiya kiya Autaahaat'homi piw'ha
akaaha nepi gw'nyaapi isiwatot'ha namapi
nanipimat'w' japihi maipihandaat'hi nuwi
apipaahi daahi maipit'mawaayopo. Isi ami
kiya saiwi kiyohit'ndapi ipot'hura Autaahaat'ho
kiyai yaaw'handi awa'nd'handi numw'itaise.

²² Sandi kiya saiwi kiyohit'mandi piw'ha
akaaha wa satati ahotir'hi'reti kiyawaayopo. Iy-

ataati ka piwa satise:

“Suhiri dasiha daahiwatosati japihi nepemaitati neti nainje tati ahotise. Iyati ami maasapiho sanaati saisatoya baawusauhoho ko japihi noti komi wepati ekaaripataatihhi ekaaripitati wepati jaatataise,”

Ga Bimisihho 26:11

tati ahotirihiri kireti kiyawaayopo.

3

Apipaahi Akitinihhi Awaisihho Japihi Napitaise

¹ Nisi naisihyaati nisataiwii Kiraisihopi giwunyaahohiyihyaate, kimo utipimo kasinimo sapi nini jipati piyataayo. Iyataati utipihho jihoaatihuni ami kimoatihapuni kimaiwaapi sahi gwinyaitaatiwii nini sangi neti gisunyaati jihatati kasatataato, ami kaapi sahi gwinyaahohitihandi titihititando.

² Ipoti wiwa noaipaitandihaiwaapi sahi jihatati gwinyaitaatiwii nini gwinyaataayo. Saiwa ipoti noaipaitandaiwaiwaapi Autaahaatihomi piropetihya piwaha katiwi jipati piyohiwaiwaaro. Iyataati ami nyami Awaisihho nyangi nyami maipihaiwaatihapi japihi nanyamaasihomi winihapi paapimaawi sahi mmoniwii gwinyaitaatiwii nini sangi kasatataato. Sapa Awaisihomi piwaha winihapi pa Awaisihho komi piwaha otipipati nunyati isihiyai sapi natausaasih nesi sangisaapihi napii kasatauhi sahi atiwi nehohipipaapito. Sapa kapaapi sahi windi nanipimimatitaatiwii nini sangi kasatataato.

3 Ami asisaha ipotihaiweti noaipaitandihaiwaapi wani nin'i sangi kasaitaano. Asisaha ipotihaiweti isihiya sisipititaatiwihiya noaipaitaapo. Noaipap+ kiya kiyaami maar+ho w+ndoti maaritimb+paah+i japepih+r+taapo. Aiw+ kiya sati+w+ sisipit+taapo.

4 "J+hura Jisaasiho satise. Nin'i kimaapi yap+mbatambi jap+h+ nap+to, tati katis+hosi ami ko maahap+he wo namaapiso. Ko w+ndi namaapitaise. Nyami asoya aimi napomahopo. Napom+hauhi ami kahapaamap+pa wuwanihura Autaahaat+ho kiyati ahaisuraapi neh+ kapaan+i naasaimumwaan+i j+hamatiyati ahot+m+ nasati wani kimurandaise," tiw+ sisipit+taapo.

5-6 Iyataati ami kiya usinjaawi poundih+ kimandi mmon+w+ nan+pimat+w+hiyaasi saiwa katawaatopo. J+h+ aimehura Autaahaat+ho piw+ha katih+ neh+ kom+ piw+haara yam+hapatuni ami yap+patuni noipati ahondaise. Iyati ami Autaahaat+ho waapoho neti koraahi yap+pati kaihi waapohomi ot+hapihi yap+pati noipati ahondaise. Iyati ami dur+h+i+ waapoho koraahi Autaahaat+ho katih+ dur+h+i+ nimaanati yap+pat+ nahatep+ neti nanati namaasataise. Iyati dur+h+i+ waapihaata yap+pati nahandi neti namaasati ami Autaahaat+ho isihiyaisuni ami kahapaamap+pa nahataapaisuni tiwati nemataise.

7 Iyataati ami Autaahaat+ho kom+ piw+ha k+m+ka naasaaraahi yam+hapatuni yap+patuni wani ahotimati w+ndi neti namop+isasati nga isiwatati jatataise, t+hoahon+i sis+haara neti t+hat+ nasasiwati owemaitando. Iyataati ko

yam+hapatisuni+ ami yap+patissuni+ sandi+ asisi+ha is+hiya koai at+homaawisohiy+hiyai tip+tapaa+ti usonati+ nemataahura kawitaise.

⁸ Am+ nisi+ nais+hiyaati+ K+raisihopi+ nisataiw+ gi+wunyaahohiy+hiyaati+ n+n+ sangi ap+paahi+ awa+ind+hand+ maar+ho nasanyohiy+hiyaate, n+n+ k+mandi+ w+ndi+ sangi kasat+tandiyoh+i+mandapi+ sahi+ w+ndi+ nan+i+pi+mimat+i+w+ise. Awais+ho asisi+haapi+ gw+nyaati+ ami+ mmos+i+r+i+h+ret+i+ siyate. Ko Awais+ho asisi+ha neh+i+ naasaapi+ k+naungw+ha 1,000 kiyataise tati+ ami+ k+naungw+ha 1,000 kiyahaapi+ asisi+ha neh+i+ naasaah+i+he, tati+ gw+nyaati+ mmonahore.

⁹ Iyataati+ Awais+ho wapa kaitandi+ wat+i+pitati+ pi+w+ha katimb+pa kaitandi+ ko bi+pi ahiyati+ neti+ mehiyataamaise, ami+ is+hiya usa si+kaiwi+ gw+nyaahoh+i+r+i+h+ireto. Owetise. Am+ ko utaaho wo neti+ nihi+r+nati+ owet+i+and+handapi+ poundataise. Aih+ ko is+hiya nahatiya kiyaami+ maip+haiwa kiyoh+waiwaat+i+hapi+ jap+i+hi nepemait+i+w+ koenda nap+i+taati+w+ maaritataise. Siyati+ ko maaritati+ gw+nyaataati+ namati+ is+hiya jap+i+hi nepemait+i+taati+w+ koenda napisaihi+ numwaitandi+ bi+pi jat+i+mi+ notaise.

K+imati+ Yap+imbatuni+ Ami+ Yam+hapatuni+ Owet+i+taise

¹⁰ Am+ Awais+ho neh+i+ akoh+i+ ikohiya ikondaati+w+ nasoh+patamatiyati+ nap+i+taise. Nason+i+hi+ sura asisi+ha seti+ yam+hapati+ awa+ind+hand+ ganati+ tautati+ uutati+ nutati+ kat+i+n+i+hi+ owet+i+taise. Iyon+i+hi+ kahapaamapi+pa ip+ho waat+ho ami+ kaumbwaati+ yam+hapataati+hi+ ahotimb+pa sis+haara t+hat+i+ owet+i+taise. Iyati+

ami yapipatuni ami yapipataapihi ahotimbipa nahataapa sisahaara tihati nasasiwati nasihandiwati kapaanihi noti owetitaise.

11 Autaahaatiho saiwaisi siyati sireti nemaitaise. Isi ami sahi nnapitaiwi daiwi bitoaitaatiwe? Sahi Autaahaatihoai nunyanwi ami ko maaritati gwinyaasirihireti japepiliririwi ami titihi gaahiyaati daiwise.

12 Aiwisi sireti sahi daiwi bitotawa asisaha Autaahaatiho nasati isihiyai neti tipitapaati usondandihuraapi jatawaawi, ami ka keti noaipaitandi sahi nepi detemapise. Ami asisa seti sura sisaha yamihapati tihati owemati ami yamihapataatihi ahotimbipa ipiho waatiho ami kaumbwaatisangi sisaha tihati nasasiwati nutirimati nasihandiwitaise.

13 Autaahaatiho saiwaisi siyati nemahonihi owendaahandi kandi nyahi Kiraisihomi isihyaani Autaahaatiho yamihapatuni ami yapipatuni asipati ahaitandi ko watipitati piwaha katisaha kireti kiyonihi noaipaitaise, taati aimi mmona gwinyaawaati isiwatihaayo. Iyaati Autaahaatiho yamihapati, ami yapipati asipati kiyati ahiyonihi ami isihiya Kiraisihopi gwunyaahohiyihiya kataatihi nandaapi, Autaahaatiho maaritati gwinyaasirihireti japepiliririwi isihiya nahatiya nahataapihihi nehitihi gaahaiwaahihikaiwi bimitaatiwhati noaipaitandihandapi jatihaayo.

14 Isi nisi naisihiyaati nisataiwi Kiraisihopi gwunyaahohiyihiyaati ninisangi apipaahi awaindahandi maariho nasanyohiyihiyaate, sahi Autaahaatiho isihiya yapipataapihiyai

neti tipitapaati usondandihuraapi jatawaawi, sahi maipihandi kamaiwi titihi gaahiyaati ami isihiya nahatiaisawi bipi napaisaati yatih ipatisanwi bimaawise. Ami ko sangi jasonataati kipati atih owetati ami isihiya wapaapi sangi ikwisitaatiwihapa owehiyaatitanhi sapi ko maarititando.

15-16 Awaisiho nyahi nepemaititahaawi jatataise, ami nyahi nepemaitisaihi nyangi ko japihi nanyamaitando. Iyati isihiya maipihiyaisati ahoyati nyangi neti windi tipitapaati maanyondando. Iyataati ami nyami naisoho nyamatiyati Kiraisihopi gwunyaasih nyahi koai maariho apipaahi awaindihandi nunyohiho Porihoi Autaahaatih gwinyaitandihandi numwih, sapi piwaha utiphoatih jipati piyati ami komi utipho nahatewaatih kimaiwa kaiwaapi piwaha naasika katati jipati piyataise. Iyataati ami akite, Porih piwaha katati jipati paiwaiwaami otihatihapi piwaha wiwaami tanyaaha apipaahi naanhaiwaare, nyahi kaiwaami tanyaaha windi biyaati gimunyaito. Iyataati ami isihiya Autaahaatihomi piwaha komi piwahaami utiphoatih aimi jhi jipati pindiwaiwaami tanyaahaapi nesipapi katitaatiwihandapi windi mmonwi nepi namausesipainjhi kihiri kihiri asireti nepemaihiriw nepi katohipatamataiw, Porihomi piwaha katati jipati paiwaiwa wiwaami tanyaahaapi naanati isihiyai namusesipainjiwaiwa nepi kihireti nepemaihiriw katawaatopo, ami kiya windi bapaiwi nga Kiraisihomihaiwaapi akiti biyati

gĩmaawunyaatati amĩ wĩndĩ namusesipatati kiyaamĩhetĩ notĩ wĩndĩ watipĩmetahiyaaso. Isĩ kiya saiwĩ saiwa kiyohĩwĩmaiwaapĩ Awaisĩho ipotĩhura kiyai netĩ tipĩtapaati usonati yaawatĩ naanjĩhaiwa nunyati nemaitandĩhiyaare.

Pitaaho Autaahaatiho Kiraisihomĩ Isĩhiyai Iwĩtatamasĩtihandapĩ Kĩnyĩ Gaahonje Gaare Undatĩ Koai Mepĩ Autaahemwataise

17 Amĩ sahĩhĩ nisĩ naisĩhiyaati nisataiwĩ Kiraisihopĩ gĩwunyaahohiyĩhiyaati amĩ sangi ninĩ nisĩ apĩpaahĩ awaindĩhandĩ maarĩho nasanyohiyĩhiyaate, isĩhiya Autaahaatihomĩ pĩwĩha nepĩ kihĩrĩ kihĩretĩ nepemaihĩrĩwĩ katohiyĩhiyai Autaahaatiho nemasĩtihandapĩ aimĩ mmonĩwĩ gisunyaatahiyaate. Isĩ amĩ sahĩ sawanaati baiwĩ jatĩnĩwĩhiyaati bitosawise. Jatĩnĩwĩ bitotawaawĩ amĩ sahĩ isĩhiya kihĩrĩ asĩretĩ kaiwĩ Autaahaatihomĩ wĩnĩhapĩpa nemahohiyĩhiyaamĩ asĩra wĩretĩ kiyohĩwaiwaatihi kiya sangi wĩndĩ asisi namaisaihi, amĩ sahĩ samĩ andĩtitiwĩ watipitiwĩ Kiraisihopĩ gĩwunyaapĩ bitohohitihandĩ namapĩ amĩ timahiyawĩ wĩndĩ nepĩ namosasĩndaatiwo.

18 Isĩ amĩ sahĩ saiwĩ wĩndĩ nepĩ namosasĩndaatiwĩ, Jisasĩ Kiraisiho nyamĩ Awaisĩho nyangi nyainjatati amĩ nyangi nyamĩ maipĩhaiwaatihapĩ japĩhĩ nanyamaasĩho nyahĩ gaahandĩ wĩndĩ kamaayaati nehĩhandĩ ko gaahandĩ kanyisati nanyĩnyahore. Aihĩ amĩ sahĩ kopĩ nga mmonĩwĩ gisunyaatahiyaate. Isĩ Sahĩ sandĩ kopĩ mmonĩwĩ gisunyainjĩtĩndĩ nepĩ awaindemapĩ, amĩ nehĩhandĩ gaahandĩ

sangi kasindindapi mwitipisawi mmon+wi
nepi watipitiwi kopu gwinyaapise. Sandi
sahi Kiraisihopi mmon+wi gisunyaatindindi
awaindemapi kiyaa+nihi kaimi nuwise
manyinya nandapa nasisoari nan+wi
gwinyanimi niyohipatamataiwo. Iyataati
ami ko Awaisiho ambipati awaipatisahosi
nyahi wanuni ami jinjap+hi jinjap+hi koai
mepi autahewaumwaitihaawo. Akite. Nini
Pitaahonini utip+ho kimo jipatipiyataayo.

Autahaatihomi Piwaha Gaaha Wanaha
The New Testament in the Angaataha language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angaataha long Niugini
copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angaataha

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b83b4d2c-30be-5f11-8fb0-fa04e4808bad